

Ústav české literatury a komparatistiky

Jakub Cepník: Člověk proti lidu, lid proti člověku. Vztah jedince a společnosti v románech Jiřího Weila *Moskva-hranice* a *Dřevěná lžice*. Bakalářská práce, Ústav české literatury a komparatistiky FFUK, 2020

Posudek vedoucího práce

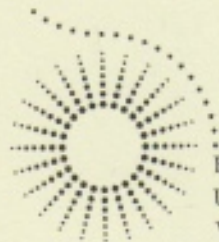
Jakub Cepník v bakalářské práci navázal na svou práci seminární – dílčí analýzu románu Jiřího Weila *Moskva-hranice*. Již v ní byla dobře patrná dvojitá kvalita jeho přístupu k tématu a materiálu, která se rovněž promítla do jeho práce závěrečné: 1) Poctivost, důslednost a odpovědnost vzhledem k úkolu, jehož rozměry a nároky rostou ruku v ruce s přesnější orientací v předmětu; 2) snaha o přesnost analytickou, koncepční i formulační podporující hledání adekvátního interpretačního přístupu k problému aktualizujícímu univerzální hodnotovou či světonázorovou krizi příznačně moderní povahy. Obojí pak vyrůstá ze zvědavosti, z touhy přijít věcem na kloub, dobrat se vlastního stanoviska a přesáhnout vlastní předsudky a naivismus pracovním, systematicky budovaným a námitkám otevřeným studiem.

Východiskem Cepníkovy práce je spor s hodnocením Weilových románů z hlediska politických dějin a kritiky totalitních ideologií, které přesáhlo i do řady dnešních příruček. Cepník si – v konfrontaci s vlastním čtením – klade otázku literární svébytnosti Weilových textů a nachází oporu v interpretaci R. Grebeníčkové, která je uvedla do souvislosti s estetikou věčnosti, prosazovanou okruhem časopisu LEF v Sovětském Rusku konce dvacátých let 20. století. Musel se proto zorientovat nejen v soudobých debatách o „věčnosti“ a možnostech její reprezentace, nýbrž i v širším kontextu realistických programů a jejich teoretického zázemí se zvláštní pozorností k marxismu. Osu jeho interpretace tvoří, jak sám píše, rozbor vztahu jedince a společnosti/společenství, což by mohlo na první pohled odpovídat spíše světonázorové diferenciaci odpovídající 19. století s přesahem do první poloviny století dvacátého než stanovisku naší současnosti. V případě Cepníkovy analýzy Weilových románů jde však o adekvátní přístup, protože jednak koresponduje se soudobými ideovými i literárněkritickými debatami, jednak tyto kategorie dále reflektuje a otevírá jemnějšímu rozlišení. Oporu přitom hledá nejen např. v Lukácsově *Teorii románu*, nýbrž i ve filozofickém názoru postulujícím ryze současné porozumění moderním dějinám a ideologiím.

Práce sama postupuje systematicky od nástinu soudobé estetické situace relevantního realistického proudu (LEF, socialistický realismus v pojetí B. Václavka, problém literatury faktu a problém typičnosti), přes analýzu vyprávěcí situace obou románů k jádru práce (zvláštní důraz je kladen na reprezentaci a funkci vyprávěcího času a času vyprávění), jímž je typologie charakterů, do níž se promítá odstínění a rozdíl zmíněných programových hledisek a jejich modifikace. Cepník pracoval analytické nástroje, jejichž původ možno stopovat k rozvrhu ve studiích R. Grebeníčkové, tj. realizaci a funkci epizodičnosti, juxtapozice přítomnostních dějů, rytmizační prostředky textu. Jeho deskripce využívá orientace ve funkční stylistice stejně dobře jako v teorii vyprávění. Slouží především k poukazu na zvrstvenou utvářenost Weilova textu, jeho vlastní věčnost.

Typologii postav organizuje Cepník na základě polárních příznaků společenská funkce – lidskost, resp. totalita – komunikace, a rozdílu mezi společnostmi (závazný postulát, systém)

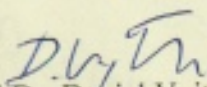

Ústav české literatury a komparatistiky

a společenstvím (reálná, konkrétní, vazba ve smyslu zkušenosti fyzické i metafyzické). Cepníkovi se daří vcelku přesvědčivě ukázat diferencovanou škálu těchto ideových a ideologických příznaků v konfliktní povaze některých Weilových postav či implicitní polemičnost s integrálními nároky socialisticko-realistického programu. Do napjatých vazeb mezi jednotlivými postavami, které možno považovat v některých jejich aspektech za svého druhu modely (Rudolf Herzog, Tony Stricker, Ri, Lída), jakož i do jejich rozporuplnosti, ambivalence (Jan Fischer) se promítá příznačně moderní dilema sebezachování (lidskosti jako mravní princip individuální) vs. integrace (nadindividuální povinnost), dilema, jež pronásledovalo snad všechny intelektuály 20. století především svým totálním ideologickým nárokem. Cepník jej ve své analytické práci aktualizuje a poukazuje přitom na kvality Weilovy románové stylizace, které umožňují nové uchopení tohoto dilematu jako živé přítomnosti.

Práce J. Cepníka v mnohém ohledu převyšuje standard bakalářských prací a její úroveň – mohu-li soudit – je úrovní práce magisterské, přičemž netrpí běžnými stylistickými a kompozičními neduhy absolventských prací. Rád ji proto doporučuji k obhajobě a považuji ji za výbornou.

Doc. PhDr. Daniel Vojtěch, Ph.D.

Praha 1. 2. 2021